

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

LWR.410.006.04.2023

**Pani
Maria Kaśków-Parys
p.o. Dyrektora Zespołu Szkół
im. Jana Kasprowicza
w Jelczu-Laskowicach**

Zespół Szkół im. Jana Kasprowicza
w Jelczu-Laskowicach
Liceum Ogólnokształcące
ul. Techników 26
55-220 Jelcz-Laskowice

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/021 – „Kształcenie dzieci cudzoziemców w polskich szkołach”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Zespół Szkół im. Jana Kasprowicza w Jelczu-Laskowicach ¹ – Liceum Ogólnokształcące w Jelczu-Laskowicach, ul. Techników 26, 55-220 Jelcz-Laskowice ² .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Maria Kaśków-Parys, p.o. Dyrektora Zespołu Szkół, od 11 maja 2023 r. ³ W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełniła: Agnieszka Żak, Dyrektor Zespołu Szkół od 1 września 2016 r. do 11 maja 2023 r. ⁴
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Przyjmowanie dzieci cudzoziemców do szkoły.2. Warunki realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych w stosunku do dzieci cudzoziemców.3. Nadzór pedagogiczny dyrektora szkoły nad zajęciami dla dzieci cudzoziemców.
Okres objęty kontrolą	Lata 2020-2023 (do czasu zakończenia kontroli ⁵) oraz z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁶
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu
Kontroler	Piotr Kociołek, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/34/2023 z 28 lutego 2023 r.

(akta kontroli: tom I, str. 1-4; tom. II, str. 477-479)

¹ Dalej: Zespół Szkół.

² Dalej: Szkoła lub Liceum.

³ W okresie prowadzenia czynności kontrolnych Wicedyrektor Zespołu Szkół – dalej: Wicedyrektor.

⁴ Dalej: Dyrektor lub Dyrektor Szkoły.

⁵ Do 24 kwietnia 2023 r.

⁶ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁷ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Szkoła w prawidłowy sposób zorganizowała proces przyjęcia dzieci cudzoziemców oraz realizowała wobec tych uczniów zadania dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze. Uczniowie cudzoziemcy byli przyjmowani do Szkoły i kwalifikowani na dany etap edukacji na podstawie dokumentów wskazanych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw⁸.

Dane identyfikacyjne uczniów cudzoziemców, co do zasady, prawidłowo wprowadzano do Systemu Informacji Oświatowej⁹. Zorganizowano oddziały przygotowawcze i zapewniono ich działanie. Dostosowano programy nauczania oraz zasady oceniania do potrzeb i możliwości uczniów z zagranicy oraz odpowiednio ich klasyfikowano. Rozpoznawano potrzeby psychologiczne i dydaktyczne tych uczniów oraz zapewniano im odpowiednią do tych potrzeb pomoc psychologiczno-pedagogiczną. Nauczycielom pracującym z uczniami cudzoziemcami zapewniono pomoc ze strony osoby zatrudnionej w charakterze asystenta nauczyciela, doskonalenie zawodowe odpowiednie do ich potrzeb oraz możliwość korzystania z odpowiednich pomocy naukowych i dydaktycznych w procesie kształcenia uczniów cudzoziemców. Dyrektor Szkoły w sposób prawidłowy realizowała nadzór pedagogiczny nad zajęciami dla uczniów cudzoziemców.

Stwierdzone w toku kontroli nieprawidłowości polegały na: **[1]** niezgodności liczby uczniów wskazanych w arkuszu organizacji Szkoły na rok szkolny 2021/2022 z danymi wprowadzonymi przez Szkołę do SIO; **[2]** nieustaleniu z organem prowadzącym tygodniowego rozkładu oraz wymiaru godzin dodatkowych zajęć lekcyjnych z języka polskiego, co skutkowało nieprawidłową realizacją związanych z tym zadań, a w konsekwencji koniecznością zwrotu przyznanych na ten cel środków w wysokości 109,2 tys. zł; **[3]** wydaniu przez Radę Pedagogiczną opinii w sprawie dostosowań warunków przeprowadzania egzaminu maturalnego dla uczniów cudzoziemców bez złożenia odpowiednich wniosków w tym zakresie przez nauczycieli lub pełnoletnich uczniów/ich opiekunów; **[4]** złożeniu do organu prowadzącego wniosku o dofinansowanie doskonalenia zawodowego na 2020 r. z przekroczeniem o 35 dni terminu, określonego w § 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2019 r. w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli, szczegółowych celów szkolenia branżowego oraz trybu i warunków kierowania nauczycieli na szkolenia branżowe¹⁰.

⁷ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁸ Dz. U. z 2020 r. poz. 1283, ze zm.; dalej: rozporządzenie w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi.

⁹ Dalej: SIO.

¹⁰ Dz. U. poz. 1653, dalej: rozporządzenie w sprawie doskonalenia zawodowego.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹¹ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przyjmowanie dzieci cudzoziemców do szkoły

Opis stanu faktycznego

1.1. W kontrolowanym okresie w Szkole kształciło się¹²:

- w roku szkolnym 2020/2021 – 129 uczniów, z czego 19 niebędących obywatelami polskimi¹³, co stanowiło 14,7% wszystkich uczniów w Szkole,
- w roku szkolnym 2021/2022 – 141 uczniów, z czego 26 niebędących obywatelami polskimi¹⁴, co stanowiło 18,4% wszystkich uczniów w Szkole,
- w roku szkolnym 2022/2023 – 228 uczniów, z czego 98 niebędących obywatelami polskimi¹⁵, co stanowiło 43,0% wszystkich uczniów w Szkole.

Liczba uczniów w Szkole w roku szkolnym 2022/2023 w stosunku do roku szkolnego 2020/2021 wzrosła o 76,7%, natomiast liczba uczniów niebędących obywatelami polskimi wzrosła o 415,8%. Według wyjaśnień Dyrektor Szkoły, tak znaczący wzrost liczby uczniów cudzoziemców nie wpłynął na przebieg procesu kształcenia i wychowania uczniów, a ich nauczanie nie zostało w żaden sposób zaburzone. Przyrost liczby uczniów nie spowodował konieczności wprowadzenia nauki w trybie zmianowym, wpłynął jedynie na zatrudnienie dodatkowej kadry pedagogicznej w procesie kształcenia¹⁶.

(akta kontroli: tom I, str. 26-28, 149-151)

1.2. Według stanu na 30 września danego roku szkolnego:

- w roku szkolnym 2020/2021 w Szkole funkcjonowało pięć oddziałów ogólnodostępnych, z czego na poziomie: [1] I klasy – jeden oddział, [2] II klasy – trzy oddziały, [3] III klasy – jeden oddział. We wszystkich oddziałach uczyli się cudzoziemcy, których było łącznie 19 (wszyscy będący obywatelami Ukrainy);
- w roku szkolnym 2021/2022 w Szkole funkcjonowało pięć oddziałów ogólnodostępnych, z czego na poziomie: [1] I klasy – jeden oddział, [2] II klasy – jeden oddział, [3] III klasy – trzy oddziały. We wszystkich oddziałach uczyli się cudzoziemcy, których było łącznie 26 (wszyscy będący obywatelami Ukrainy);
- w roku szkolnym 2022/2023 w Szkole funkcjonowało dziewięć oddziałów, w tym sześć ogólnodostępnych i trzy przygotowawcze¹⁷, z czego na poziomie: [1] I klasy – dwa oddziały ogólnodostępne i trzy przygotowawcze, [2] II klasy – jeden oddział ogólnodostępny, [3] III klasy – jeden oddział ogólnodostępny i [4] IV klasy – dwa oddziały ogólnodostępne. We wszystkich oddziałach uczyli się cudzoziemcy, z czego 28 uczniów cudzoziemców (w tym 27 będących obywatelami Ukrainy) uczyło się w oddziałach ogólnodostępnych, a 70 (w tym 69 będących obywatelami Ukrainy) w oddziałach przygotowawczych.

Informacje w zakresie m.in. liczby oddziałów poszczególnych klas i liczby uczniów w tych oddziałach zawarte były w arkuszach organizacji szkoły, zatwierdzonych przez

¹¹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹² Według stanu na 30 września danego roku szkolnego.

¹³ Z czego wszyscy byli obywatelami Ukrainy.

¹⁴ Z czego wszyscy byli obywatelami Ukrainy.

¹⁵ Z czego 96 uczniów było obywatelami Ukrainy, jeden obywatelem Gruzji i jeden obywatelem Białorusi.

¹⁶ Zatrudniono m.in. asystenta nauczyciela, o czym szerzej w pkt. 2.11 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

¹⁷ O których mowa w art. 165 ust. 11 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2023 r. poz. 900); dalej: Prawo oświatowe.

organ prowadzący (Powiat Oławski)¹⁸, po uzyskaniu opinii Dolnośląskiego Kuratora Oświaty.

Poza jednym przypadkiem (o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*), zawarte w arkuszach organizacyjnych szkoły liczby uczniów według stanu na 30 września danego roku szkolnego były zgodne z danymi wprowadzonymi przez Szkołę do SIO.

Ponadto, w trakcie roku szkolnego 2021/2022 (po wybuchu konfliktu zbrojnego na terytorium Ukrainy) na wniosek Dyrektora Szkoły¹⁹ organ prowadzący utworzył²⁰ od 21 marca 2022 r. dwa oddziały przygotowawcze na poziomie I klasy dla uczniów cudzoziemców z Ukrainy²¹. Według stanu na dzień utworzenia, w oddziałach tych uczyło się 14 i 17 uczniów.

(akta kontroli: tom I, str. 29, 35-148, 314-319)

1.3. W Szkole przyjęto²² procedury „Uczeń obcokrajowiec w polskiej szkole”, w których w sposób syntetyczny opisano zasady rekrutacji młodzieży cudzoziemskiej (m.in. wskazano sposób ustalenia klasy dla ucznia), określono dokumenty wymagane podczas przyjęcia do Szkoły oraz wskazano formy wsparcia dla uczniów cudzoziemców, takie jak: [1] dodatkowe zajęcia z języka polskiego, [2] pomoc osoby władającej językiem ukraińskim, jako pomoc nauczyciela dla uczniów z Ukrainy, [3] dodatkowe zajęcia, wycieczki i udział w projektach oraz konkursach, [4] pomoc psychologiczno-pedagogiczną oraz [5] opiekę koordynatora ds. osób z zagranicy.

(akta kontroli: tom I, str. 11-13)

1.4. Na podstawie badania obejmującego losowo wybraną dokumentację 15 uczniów cudzoziemców, przyjętych do Szkoły w roku szkolnym 2022/2023²³ stwierdzono, iż uczniowie byli:

- kwalifikowani do odpowiedniego oddziału na podstawie dokumentów wskazanych w § 2 pkt 3 lit. a i b rozporządzenia w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi,
- przyjmowani do Szkoły na wniosek rodzica ucznia lub innej osoby sprawującej opiekę nad uczniem²⁴.

Ponadto kwalifikacji do oddziału przygotowawczego²⁵ dokonywał zespół kwalifikacyjny, o którym mowa w § 16 ust. 1 rozporządzenia w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi.

(akta kontroli: tom II, str. 1-5, 172-178, 184-187, 323, 367, 370)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W arkuszu organizacyjnym szkoły na rok 2021/2022 (według stanu na 30 września 2021 r.) wykazano łącznie 140 uczniów Szkoły, podczas gdy zgodnie z danymi wprowadzonymi do SIO, na ww. dzień do Szkoły przypisanych było 141 uczniów.

¹⁸ Arkusze organizacji szkoły za lata szkolne 2020/2021, 2021/2022 i 2022/2023 zostały przedłożone organowi prowadzącemu w terminie określonym w § 17 ust. 7 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli (Dz. U. poz. 502, ze zm.).

¹⁹ Pismo ZS.643.2021.2022 z 16 marca 2022 r.

²⁰ Uchwała nr 814/2022 Zarządu Powiatu w Oławie z dnia 16 marca 2022 r.

²¹ Co zostało uwzględnione w aneksie do arkusza organizacji szkoły na rok 2021/2022, zatwierdzonym przez organ prowadzący 7 kwietnia 2022 r.

²² Uchwałą nr 4/2020/2021 Rady Pedagogicznej z dnia 1 września 2020 r.

²³ Co stanowiło 16,1% wszystkich uczniów cudzoziemców przyjętych do Szkoły w tym roku szkolnym (93 uczniów).

²⁴ Zgodnie z § 13 ust. 1 rozporządzenia w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi.

²⁵ Co dotyczyło 10 uczniów w badanej próbie.

Wicedyrektor Szkoły wyjaśniła, że różnica ta wynikała z dopisania w dniu 27 września 2021 r. do listy uczniów dodatkowej osoby i nienaniesienia już tej zmiany na wcześniej przygotowany arkusz organizacji szkoły²⁶.

(akta kontroli: tom I, str. 36, 68-79; tom II, str. 324, 369)

OCENA CZĄSTKOWA

Dyrektor prawidłowo planowała i organizowała kształcenie uczniów cudzoziemców, a w Szkole przyjęto procedury przyjmowania takich uczniów. Uczniowie cudzoziemcy byli przyjmowani do Szkoły i kwalifikowani na dany etap edukacji na podstawie dokumentów wskazanych w rozporządzeniu w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi, a w przypadku kwalifikacji ucznia do oddziału przygotowawczego, odbywało się to z udziałem zespołu kwalifikacyjnego, powołanego przez Dyrektora Szkoły. Stwierdzona w tym obszarze nieprawidłowość nie miała istotnego znaczenia dla oceny kontrolowanej działalności.

OBSZAR

2. Warunki realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych w stosunku do dzieci cudzoziemców

Opis stanu faktycznego

2.1. Wydatki Szkoły związane z kształceniem uczniów cudzoziemców w kontrolowanym okresie wyniosły:

- w 2020 r. – 8,4 tys. zł, z czego: 4,2 tys. zł na prowadzenie zajęć dodatkowych z języka polskiego, 4,1 tys. zł na prowadzenie dodatkowych zajęć wyrównawczych oraz 0,1 tys. zł na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli pracujących z uczniami cudzoziemcami;
- w 2021 r. – 2,2 tys. zł, z czego 1,7 tys. zł na prowadzenie zajęć dodatkowych z języka polskiego i 0,5 tys. zł na prowadzenie dodatkowych zajęć wyrównawczych;
- w 2022 r. – 144,9,0 tys. zł, z czego 19,0 tys. zł na prowadzenie zajęć dodatkowych z języka polskiego, 122,1 tys. zł na prowadzenie zajęć edukacyjnych w oddziale przygotowawczym, 0,6 tys. zł na prowadzenie zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz 3,2 tys. zł na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli pracujących z uczniami cudzoziemcami. Ponadto, poniesiono inne wydatki związane z pomocą obywatelom Ukrainy, finansowane z Funduszu Pomocy²⁷ w wysokości 165,0 tys. zł, na które składały się m.in. wydatki na zakup materiałów dydaktycznych²⁸, zakup innych towarów i usług²⁹ oraz wynagrodzenia i uposażenia³⁰. Jak wyjaśniła Główna Księgową, wydatki te dotyczyły m.in. materiałów biurowych, wyposażenia, usług transportowych w związku z wycieczkami oddziałów przygotowawczych, usług graficznych, cyklu warsztatów, wynagrodzenia asystenta nauczyciela;
- w 2023 r.³¹ zaplanowano wydatki na kształcenie dzieci cudzoziemców w wysokości 75,5 tys. zł oraz 25,9 tys. zł na inne zadania związane z pomocą obywatelom Ukrainy, finansowane z Funduszu Pomocy.

²⁶ Aneks sporządzany do 30 września, tzw. „aneks wrześniowy”.

²⁷ O którym mowa w art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2023 r. poz. 103, ze zm.); dalej: ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy.

²⁸ W wysokości 23,8 tys. zł.

²⁹ W wysokości odpowiednio 28,8 tys. zł i 66,3 tys. zł.

³⁰ W wysokości 46,1 tys. zł.

³¹ Plan po zmianach na 28 lutego 2023 r. Plan jest zmieniany na bieżąco wraz z otrzymywanymi środkami za dany okres z Funduszu Pomocy.

Na podstawie badania obejmującego próbę sześciu uczniów cudzoziemców, przyjętych w trakcie³² roku szkolnego 2021/2022³³ stwierdzono, że Szkoła wprowadzała dane identyfikacyjne uczniów do SIO w terminie określonym w art. 30 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej³⁴ (siedem dni od dnia, w którym nastąpiła zmiana w stanie faktycznym), tym samym pozyskując środki na ich kształcenie. Uczniowie ci nie korzystali z dodatkowej bezpłatnej nauki języka polskiego, o której mowa w art. 165 ust. 7 Prawa oświatowego.

Badanie obejmujące próbę trzech uczniów cudzoziemców, którzy w ww. roku szkolnym korzystali z dodatkowej nauki języka polskiego³⁵ wykazało, że przypisano im w SIO dane dziedzinowe dotyczące dodatkowej nauki języka polskiego w terminie od 1 października 2021 r. (uczniowie ci rozpoczęli naukę w Szkole od 1 września 2021 r. – dwóch uczniów i 27 września 2021 r. – jeden uczeń) do 23 czerwca 2022 r. Zgodnie z dziennikami zajęć, ww. zajęcia odbywały się od 1 października 2021 r. Wicedyrektor wyjaśniła, że było to spowodowane brakami kadrowymi we wrześniu 2021 r.

W latach objętych kontrolą, Dyrektor przedkładała (po 30 września) organowi prowadzącemu aneksy do arkuszy organizacyjnych szkoły w zakresie spraw dotyczących kształcenia uczniów cudzoziemców. Aneksy te dotyczyły m.in.: [1] utworzenia dwóch oddziałów przygotowawczych i zatrudnienia asystenta nauczyciela oraz nauczyciela języka ukraińskiego – zatwierdzony przez organ prowadzący 7 kwietnia 2022 r., oraz [2] przydzielenia dodatkowych 10 godzin nauczycielowi realizującemu zajęcia z języka polskiego dla obcokrajowców – aneks w tej części nie został zatwierdzony przez organ prowadzący, z uwagi na brak zgody organu prowadzącego na realizację ww. zajęć (co miało związek z sytuacją opisaną w pkt 2.6 niniejszego wystąpienia pokontrolnego).

(akta kontroli: tom I, str. 30-32, 106-109, 146-148; tom II, str. 306-316, 324, 369, 426-428, 431-437)

2.2. Analiza przyjętych w Szkole programów nauczania z języka polskiego, matematyki, historii, geografii i biologii³⁶ wykazała, że były to ogólnodostępne programy nauczania, przygotowane przez zewnętrzne wydawnictwo, poza programem do języka polskiego dla obcokrajowców, stanowiącym autorski program, sporządzony przez nauczyciela Szkoły.

Zgodnie z badaniem kwestionariuszowym, przeprowadzonym wśród pięciu nauczycieli³⁷ (realizujących z uczniami cudzoziemcami ww. przedmioty), dostosowywali oni wybrane programy nauczania do potrzeb uczniów cudzoziemców³⁸, a dostosowania te dotyczyły metod i form pracy z uczniem lub organizacji nauczania, treści edukacyjnych i sposobów oceniania. Wyżej wymienione dostosowania polegały na: [1] dostosowaniu liczby zadań do wykonania lub wydłużeniu czasu pracy, [2] różnicowaniu stopnia trudności zadań, [3] zastosowaniu określonej metody pracy z uczniem, [4] pracy z pomocą nauczyciela/asystenta/kolegów podczas zajęć, [5] zmniejszeniu obszerności tekstów do czytania lub materiału do opanowania, [6] korzystaniu z dodatkowych pomocy podczas zajęć.

Dostosowania te zostały wprowadzone na podstawie: [1] przeprowadzonej przez nauczyciela diagnozy poziomu wiedzy i umiejętności ucznia (wskazało tak 40%

³² Tj. po 30 września 2021 r.

³³ Co stanowiło 10,5% ww. grupy uczniów (57 uczniów).

³⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 2597, ze zm.; dalej: ustawa o SIO.

³⁵ Co stanowiło 25,0% ww. grupy uczniów (12 uczniów).

³⁶ Wykorzystywanych w oddziałach przygotowawczych.

³⁷ Wytypowanym na podstawie największej liczby godzin lekcyjnych, zgodnie z arkuszem organizacji szkoły na rok 2022/2023.

³⁸ Wskazało tak 100% ankietowanych nauczycieli.

ankietowanych nauczycieli), [2] przeprowadzonego przez pedagoga rozpoznania indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia cudzoziemca (60% odpowiedzi) oraz [3] na podstawie ogólnych wskazań metodycznych związanych z pracą z cudzoziemcami³⁹ (80% wskazań).

(akta kontroli: tom I, str. 13-25; tom II, str. 11-12, 302-305, 385-396)

2.3. W Szkole funkcjonowały: dwa oddziały przygotowawcze w roku szkolnym 2021/2022 (od 21 marca 2022 r.) oraz trzy oddziały przygotowawcze w roku szkolnym 2022/2023. Wszystkie oddziały przygotowawcze funkcjonowały na poziomie I klasy.

Wyżej wymienione oddziały zostały utworzone przez organ prowadzący⁴⁰, na wnioski Dyrektora Szkoły⁴¹, w związku z napływem uchodźców z Ukrainy w wyniku wybuchu konfliktu zbrojnego na terytorium tego państwa.

W ramach rekrutacji do oddziałów przygotowawczych, Dyrektor powołała⁴² komisję kwalifikacyjno-rekrutacyjną, w której skład wchodził pedagog szkolny, psycholog szkolny oraz dwóch nauczycieli⁴³. Z prac ww. komisji sporządzano protokoły posiedzeń, którymi dokumentowano weryfikację złożonych wniosków cudzoziemców o przyjęcie do Szkoły. Na podstawie badania obejmującego losowo wybraną próbę 15 uczniów, stwierdzono, że wszyscy uczniowie zostali zaklasyfikowani do oddziałów przygotowawczych przez ww. komisję.

Liczba uczniów w oddziałach przygotowawczych nie przekraczała 25 uczniów, zgodnie z § 16 ust. 2 rozporządzenia w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi. Na realizację obowiązkowych zajęć edukacyjnych przeznaczono liczbę godzin właściwą dla danego etapu edukacji, wskazaną w § 16 ust. 5 ww. rozporządzenia (tj. nie mniej niż 26 godzin tygodniowo), a nauka języka polskiego prowadzona była w wymiarze nie niższym niż 6 godzin tygodniowo, zgodnie z § 16 ust. 9 cytowanego rozporządzenia.

W Szkole przyjęto do realizacji w oddziale przygotowawczym autorski program nauczania języka polskiego „Na obcej ziemi”, przygotowany przez nauczyciela Szkoły, który został opracowany m.in. na podstawie ramowego programu kursów języka polskiego dla cudzoziemców⁴⁴. Ponadto, skorzystano z możliwości wspomagania uczniów cudzoziemców przez osoby władające językiem kraju pochodzenia uczniów – od 3 marca 2022 r. zatrudniono na cały etat nauczyciela posługującego się językiem ukraińskim⁴⁵, a także (od 22 marca 2022 r.) – asystenta nauczyciela posługującego się tym językiem.

(akta kontroli: tom I, str. 13, 18-23, 106-109, 112-125, 306-322, 447-457; tom II, str. 172-178, 189-195)

2.4. W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły w Szkole przypadki skracania lub przedłużania okresu nauki ucznia w oddziale przygotowawczym na podstawie art. 165 ust. 13 Prawa oświatowego.

Uczniowie szkoły po ukończeniu w roku szkolnym 2021/2022 oddziałów przygotowawczych byli wykreśleni z listy uczniów, podczas gdy ośmiu z nich zostało

³⁹ W Szkole przygotowano dokument „Jak pracować z uczniem obcokrajowcem w międzykulturowej klasie” oraz „Dostosowanie form i wymagań edukacyjnych dla ucznia cudzoziemca w Zespole Szkół im. Jana Kasprzowicza w Jelczu-Laskowicach”, które zawierały ww. wskazania związane z pracą z uczniem obcokrajowcem.

⁴⁰ Uchwałami Zarządu Powiatu w Oławie: nr 814/2022 z 16 marca 2022 r. i nr 943/2022 z 31 sierpnia 2022 r.

⁴¹ Pisma: nr ZS.643.2021.2022 z 16 marca 2022 r. i nr ZS.1036.2021.2022 z 24 sierpnia 2022 r.

⁴² Zarządzeniami nr 6/20221/2022 z 15 marca 2022 r. i nr 9/2021/2022 z 31 sierpnia 2022 r.

⁴³ Tj. zespół, o którym mowa w § 16 ust. 1 rozporządzenia w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi.

⁴⁴ O którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 92 ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901, ze zm.).

⁴⁵ Wyżej wymieniony nauczyciel prowadził lekcje języka ukraińskiego oraz języka polskiego dla obcokrajowców.

ponownie zakwalifikowanych do oddziałów przygotowawczych po złożeniu wniosku o przyjęcie do Szkoły w roku szkolnym 2022/2023.

Wicedyrektor Szkoły wyjaśniła, że uczniowie chcieli kontynuować naukę w innych typach szkół, a część zmieniła miejsce zamieszkania. Nie skorzystano z możliwości przedłużenia tym uczniom nauki w oddziałach przygotowawczych, gdyż nie było takiej woli rodziców, a także organu prowadzącego, stąd brak zapisu o tych oddziałach w projekcie majowym arkusza organizacji szkoły na rok 2022/2023. Uczniowie ci zabrali dokumenty ze Szkoły, wobec czego zostali wykreśleni z list uczniów.

(akta kontroli: tom I, str. 443-445; tom II, str. 317-324, 367, 426-428)

2.5. W roku szkolnym 2021/2022 do Szkoły przyjęto 13 uczniów z Ukrainy do oddziałów ogólnodostępnych oraz 56 uczniów z Ukrainy⁴⁶ do oddziałów przygotowawczych. Badanie na próbie losowo wybranych 15 uczniów⁴⁷ wykazało, iż uczniowie ci (poza jednym przypadkiem) nie podlegali klasyfikacji na podstawie decyzji Rady Pedagogicznej⁴⁸. Uczniom tym wystawiono zaświadczenia, o których mowa w § 6b ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 21 marca 2022 r. w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy⁴⁹.

W przypadku jednego ucznia dokonano klasyfikacji rocznej i wystawiono świadectwo szkolne. Wicedyrektor Szkoły wyjaśniła, że uczeń uzyskał klasyfikację roczną na podstawie zaliczeń i ocen za drugie półrocze, w którym ustalono podstawy do wystawienia oceny rocznej, także z zachowania. Spowodowane to było wyróżnianiem się zdolnościami na tle innych uczniów oddziałów przygotowawczych – uczeń korzystał z biblioteki szkolnej, czytał dodatkową literaturę, nadrabiał zaległości.

(akta kontroli: tom I, str. 365-368; tom II, str. 179-183, 324, 368, 378-381)

2.6. W kontrolowanym okresie w Szkole organizowano dodatkowe zajęcia z języka polskiego, o których mowa w art. 165 ust. 7 Prawa oświatowego, dla: [1] trzech uczniów w roku szkolnym 2020/2021, [2] dwunastu uczniów w roku szkolnym 2021/2022 i [3] jednego ucznia w roku szkolnym 2022/2023.

Tygodniowy wymiar zajęć dla ww. uczniów wynosił nie mniej niż 2 godziny lekcyjne, zgodnie z § 17 ust. 2 rozporządzenia w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi.

W roku szkolnym 2022/2023 odbywały się także, od września 2022 r. do grudnia 2022 r., zajęcia dla 80 uczniów⁵⁰, w wymiarze jednej godziny tygodniowo⁵¹, tj. niezgodnie z § 11a ust. 1 rozporządzenia w sprawie kształcenia dzieci z Ukrainy. Dyrektor Szkoły nie ustalała tygodniowego rozkładu oraz wymiaru godzin tych zajęć z organem prowadzącym. Wyżej wymieniona sytuacja została szerzej opisana w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Ponadto, w roku szkolnym 2021/2022 zorganizowano dla uczniów z oddziałów przygotowawczych (łącznie 44 uczniów) dodatkowe zajęcia z języka polskiego w ramach konsultacji, w wymiarze 2,5 godzin tygodniowo. Wicedyrektor wyjaśniła, że było to spowodowane brakiem zgody organu prowadzącego na dodatkowe zajęcia z języka polskiego dla uczniów z oddziałów przygotowawczych i było realizowane w ramach godzin nauczyciela przeznaczonych na konsultacje. Dodatkowo, z uwagi

⁴⁶ W tym jeden uczeń został przeniesiony do oddziału przygotowawczego po ich utworzeniu z oddziału ogólnodostępnego.

⁴⁷ Spośród uczniów z Ukrainy, którzy zostali przyjęci do oddziałów przygotowawczych w roku szkolnym 2021/2022 i nie zostali wykreśleni z listy uczniów do końca roku szkolnego, tj. do 24 czerwca 2022 r.

⁴⁸ Uchwała nr 31/2021/2022 Rady Pedagogicznej z 21 czerwca 2022 r.

⁴⁹ Dz. U. poz. 645, ze zm.; dalej: rozporządzenie w sprawie kształcenia dzieci z Ukrainy.

⁵⁰ W tym 79 uczniów z Ukrainy.

⁵¹ Pismem nr ZS.278.2022.2023 z 7 listopada 2022 r. do organu prowadzącego, Dyrektor Szkoły wskazała, że jedna godzina w tygodniu w grupie nieprzekraczającej 15 osób jest niezbędna dla uczniów z Ukrainy.

na potrzebę zapewnienia uczniom nauki języka polskiego w wymiarze pięciu godzin lekcyjnych tygodniowo. W zajęciach tych, które odbywały się w świetlicy szkolnej, uczestniczyli uczniowie z obu oddziałów przygotowawczych jednocześnie.

(akta kontroli: tom I, str. 325-360; tom II, str. 216-270, 322-366, 425-428)

2.7. W kontrolowanym okresie, uczniowie cudzoziemcy korzystali z pomocy psychologiczno-pedagogicznej w Szkole w formie⁵²:

1. warsztatów – jeden uczeń w roku szkolnym 2020/2021, 50 uczniów w roku szkolnym 2021/2022 i 70 uczniów w roku szkolnym 2022/2023⁵³,
2. porad i konsultacji – jeden uczeń w roku szkolnym 2020/2021, 11 uczniów roku szkolnym 2021/2022 i 16 uczniów w roku szkolnym 2022/2023,
3. zajęć specjalistycznych⁵⁴ – czterech uczniów w roku szkolnym 2020/2021, siedmiu uczniów w roku szkolnym 2021/2022 i 12 uczniów w roku szkolnym 2022/2023,
4. zajęć rozwijających umiejętności uczenia się – trzech uczniów w roku szkolnym 2022/2023,
5. zajęć dydaktyczno-wyrównawczych – trzech uczniów w roku szkolnym 2020/2021.

Pedagog szkolna rozpoznawała indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne i środowiskowe uczniów cudzoziemców.

Na podstawie badania, obejmującego dokumentację losowo wybranych 20 uczniów cudzoziemców, przyjętych do Szkoły w roku szkolnym 2022/2023⁵⁵ stwierdzono, iż wszyscy ww. uczniowie wypełnili ankietę, w której udzielali odpowiedzi na pytania dotyczące m.in.: [1] sytuacji zdrowotnej, [2] posiadanych uzdolnień, zainteresowań, [3] swoich mocnych stron, [4] nawiązywania kontaktu z rówieśnikami, [5] stopnia posługiwania się językiem polskim, [6] trudności w nauce, [7] zmian w zachowaniu po przyjeździe do Polski, [8] lęków, obaw przed rozpoczęciem nauki w Szkole, [9] potrzeby pomocy ze strony pedagoga lub psychologa. Na każdej ankiecie znajdowała się adnotacja pedagoga o potrzebie lub braku potrzeby udzielenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Na podstawie przeprowadzonych ankiet oraz obserwacji nauczycieli i specjalistów, pedagog szkolna opracowała zbiorczą diagnozę, w której opisała syntetycznie wyniki ankiet i obserwacji w trakcie przeprowadzonych w każdej klasie przygotowawczej warsztatów integracyjnych oraz wskazała wnioski i rekomendacje.

Zgodnie z badaniem kwestionariuszowym, przeprowadzonym wśród dziewięciu nauczycieli – wychowawców klas⁵⁶, pięciu z nich (56% ankietowanych) wskazało, iż wszyscy uczniowie cudzoziemcy (uczęszczający do oddziału, którego są wychowawcą) objęci są pomocą psychologiczno-pedagogiczną, natomiast czterech (44% ankietowanych), że pomocą tą są objęci uczniowie w przypadku takiej potrzeby. Wszyscy ankietowani nauczyciele wskazali, że w Szkole rozpoznawano indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne uczniów cudzoziemców, ich możliwości psychofizyczne i czynniki wpływające na funkcjonowanie – siedmiu nauczycieli (78% ankietowanych) wskazało, że dotyczyło to wszystkich uczniów cudzoziemców w oddziale, którego są wychowawcą, natomiast dwóch (22% ankietowanych) wskazało, że części z nich. Jako formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej, udzielanej uczniom cudzoziemcom, wychowawcy oddziałów wskazywali:

⁵² Formy wsparcia, o których mowa w § 6 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2020 r. poz. 1280, ze zm.).

⁵³ Według stanu na 7 marca 2023 r.

⁵⁴ Np. korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne oraz inne zajęcia o charakterze terapeutycznym.

⁵⁵ Co stanowiło 21,5% wszystkich uczniów cudzoziemców przyjętych do Szkoły w tym roku szkolnym (93 uczniów).

⁵⁶ W których uczyli się uczniowie cudzoziemcy, według stanu na 30 września 2022 r.

[1] warsztaty (100% odpowiedzi), [2] porady i konsultacje (89% odpowiedzi), [3] zajęcia rozwijające umiejętności uczenia się (67% odpowiedzi), [4] zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze (56% odpowiedzi), [5] zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu (33% odpowiedzi), [6] zajęcia specjalistyczne (22% odpowiedzi) i [7] zajęcia rozwijające uzdolnienia (11% odpowiedzi).

(akta kontroli: tom I, str. 33; tom II, str. 11, 13, 397-418)

2.8. Zasady wewnątrzszkolnego oceniania zostały ujęte w Statucie Szkoły⁵⁷, jednak nie odniesiono się w nich do oceniania osiągnięć uczniów cudzoziemców. W Szkole przyjęto natomiast⁵⁸ „Ogólne wytyczne dotyczące oceniania ucznia obcokrajowca/ucznia powracającego z zagranicy, nieznającego języka polskiego lub słabo się nim posługującego” oraz „Kryteria oceniania ucznia obcokrajowca/ucznia powracającego z zagranicy”. Wyżej wymienione wytyczne i kryteria wskazywały, by w ramach oceniania m.in.: [1] ustalać wymagania edukacyjne z każdego przedmiotu, dostosowane do stopnia znajomości przez ucznia języka polskiego, [2] stosować różnorodne narzędzia służące sprawdzaniu wiedzy i umiejętności, [3] stosować język instrukcji przy formułowaniu zadań (krótkie, proste, jasne komunikaty), [4] uwzględniać w ocenie zaangażowanie w pracę, podejmowania prób rozwiązania zadania czy [5] nie oceniać umiejętności gramatycznych ucznia.

Ponadto, w obowiązujących w Szkole przedmiotowych zasadach oceniania⁵⁹ z matematyki i historii wskazano, iż obcokrajowcy ze względu na barierę językową mogą m.in. korzystać z tłumacza w celu zrozumienia treści zadania oraz uzyskać dodatkowy czas na pracach pisemnych.

Zgodnie z badaniem kwestionariuszowym, przeprowadzonym wśród pięciu nauczycieli⁶⁰ (realizujących z uczniami cudzoziemcami przedmioty: język polski, matematyka, historia, geografia i biologia), wszyscy ankietowani nauczyciele dostosowywali sposób oceniania do potrzeb uczniów cudzoziemców. Dostosowanie te dotyczyły m.in. różnicowania stopnia trudności zadań (100% odpowiedzi) i sprawdzania wiedzy w określonej formie (80% odpowiedzi).

(akta kontroli: tom I, str. 13-16, 250-303; tom II, str. 11-12, 272-301)

2.9. W roku szkolnym 2021/2022 do egzaminu maturalnego zostało zgłoszonych czterech cudzoziemców. Wszyscy zgłoszeni cudzoziemcy przystąpili do egzaminu⁶¹, w tym trzech skorzystało z dostosowania warunków zdawania egzaminu na podstawie pozytywnej opinii Rady Pedagogicznej⁶², zgodnie z art. 44zr ust. 7 pkt 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty⁶³. Żaden uczeń cudzoziemiec nie skorzystał natomiast z dostosowania formy egzaminu na podstawie art. 44zr ust. 1 ustawy o systemie oświaty.

Dostosowanie warunków polegało na dostosowaniu zasad oceniania rozwiązań zadań otwartych z języka polskiego, przedłużeniu czasu przeprowadzania egzaminu oraz możliwości korzystania ze słownika dwujęzycznego.

⁵⁷ W okresie objętym kontrolą obowiązywały wersje Statutu Szkoły przyjęte uchwałą Rady Pedagogicznej: [1] nr 21/2018/2019 z 21 grudnia 2018 r., [2] nr 18/2020/2021 z 30 marca 2021 r. oraz [3] nr 20/2021/2022 z 29 marca 2022 r.

⁵⁸ Uchwałą nr 4/2020/2021 Rady Pedagogicznej z dnia 1 września 2020 r.

⁵⁹ Analizie poddano przedmiotowe zasady oceniania z języka polskiego, matematyki, historii, geografii i biologii.

⁶⁰ Wytypowanym na podstawie największej liczby godzin lekcyjnych, zgodnie z arkuszem organizacji szkoły na rok 2022/2023.

⁶¹ Jeden uczeń cudzoziemiec nie przystąpił do egzaminu poprawkowego.

⁶² Uchwała nr 8/2020/2021 Rady Pedagogicznej z dnia 14 września 2021 r.

⁶³ Dz. U. z 2022 r. poz. 2230, dalej: ustawa o systemie oświaty.

W roku szkolnym 2022/2023 do egzaminu maturalnego zostało zgłoszonych⁶⁴ siedmiu uczniów cudzoziemców⁶⁵, w tym wszyscy z dostosowaniem warunków przeprowadzania egzaminu na podstawie pozytywnej opinii Rady Pedagogicznej, zgodnie z art. 44zrzr ust. 7 pkt 2 ustawy o systemie oświaty.

Powyższe opinie Rady Pedagogicznej, zarówno w roku szkolnym 2021/2022, jak i 2022/2023, zostały wydane bez złożenia wniosków, o których mowa w komunikatach dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej⁶⁶, co zostało szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: tom I, str. 443-444, 461-498)

2.10. W badanym okresie żadna z placówek dyplomatycznych lub konsularnych kraju pochodzenia uczniów cudzoziemców albo stowarzyszenie kulturalno-oświatowe danej narodowości nie występowały o organizację w Szkole nauki języka i kultury kraju pochodzenia na podstawie § 20 rozporządzenia w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi.

(akta kontroli: tom I, str. 149-151)

2.11. W okresie przed 24 lutego 2022 r. nie zatrudniano w Szkole osób w charakterze asystenta nauczyciela. Osoba taka, władająca językiem ukraińskim, została zatrudniona od 22 marca 2022 r. na cały etat i pozostawała zatrudniona w roku szkolnym 2022/2023. Ponadto, w związku napływem uczniów z Ukrainy, Dyrektor wystąpiła⁶⁷ do organu prowadzącego o zgodę na zatrudnienie w roku szkolnym 2022/2023 drugiej osoby w charakterze asystenta nauczyciela ze znajomością języka ukraińskiego. Organ prowadzący wyraził taką zgodę⁶⁸, jednak do dnia zakończenia kontroli nie zatrudniono drugiej osoby asystenta nauczyciela.

Jak wyjaśniła Wicedyrektor Szkoły, spowodowane to było wymogiem organu prowadzącego, by zatrudnienie odbyło się poprzez Powiatowy Urząd Pracy na zasadach robót publicznych lub prac interwencyjnych, jednak po znalezieniu odpowiedniej osoby, kandydat zrezygnował z ubiegania się o ww. stanowisko, a innych chętnych nie było.

Zgodnie z wyjaśnieniami Dyrektor Szkoły, do lutego 2022 r. nie było potrzeby zatrudnienia osób na stanowisku asystenta nauczyciela, gdyż część nauczycieli Szkoły biegle włada językiem rosyjskim i angielskim i podczas zajęć nie było problemów z przekładem dla uczniów cudzoziemców. Natomiast wobec uczniów z krajów innych niż Ukraina (w okresie objętym kontrolą byli to uczniowie z Gruzji i Białorusi w roku szkolnym 2022/2023) nie było potrzeby zapewnienia pomocy osób władającym językiem ich kraju pochodzenia z uwagi na to, że uczniowie ci znają język ukraiński i rosyjski oraz korzystają z pomocy zatrudnionego w Szkole asystenta nauczyciela.

(akta kontroli: tom I, str. 304-324; tom II, str. 87-88, 324, 368-369, 382)

2.12. W okresie objętym kontrolą, w Szkole funkcjonował Regulamin Wewnątrzszkolnego Doskonalenia Nauczycieli (WDN), w którym określono m.in. procedury realizacji zadań związanych z WDN, zasady organizacji i finansowania

⁶⁴ Według stanu na 27 marca 2023 r.

⁶⁵ Żaden z nich nie był obywatelem Ukrainy, którego pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy.

⁶⁶ Odpowiednio: z 20 sierpnia 2021 r. w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu maturalnego w roku szkolnym 2021/2022 (opublikowany w BIP CKE pod adresem: <https://bip.cke.gov.pl/attachments/download/8877> [dostęp: 28 marca 2023 r.] oraz z 19 sierpnia 2022 r. w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu maturalnego w roku szkolnym 2022/2023 (opublikowany w BIP CKE pod adresem: <https://bip.cke.gov.pl/attachments/download/9405> [dostęp: 28 marca 2023 r.]).

⁶⁷ Pismem nr ZS.11.2022.2023 z 1 września 2022 r.

⁶⁸ Pismo nr OKZ.4323.4.17.2022 r. z 13 września 2022 r.

WDN, obowiązki związane z WDN, cele i formy WDN. Dyrektor Szkoły określała potrzeby związane z WDN, sporządzając plany doskonalenia zawodowego, które następnie składano do organu prowadzącego, jako wnioski o dofinansowanie doskonalenia zawodowego, o których mowa w § 4 rozporządzenia rozporządzenie w sprawie doskonalenia zawodowego. W jednym przypadku wniosek taki został złożony z przekroczeniem terminu określonego w ww. przepisie⁶⁹, co zostało szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Potrzeby w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli prowadzących zajęcia z uczniami obcokrajowcami zostały zidentyfikowane w planach doskonalenia zawodowego na rok 2020 (gdzie zaplanowano szkolenie/warsztaty „ocenie ucznia obcokrajowca w polskiej szkole”) i na rok 2023 (szkolenie/warsztaty „Uczeń z Ukrainy w polskiej szkole”).

W kontrolowanym okresie, nauczyciele pracujący z uczniami cudzoziemcami brali udział w łącznie sześciu formach doskonalenia zawodowego, z czego:

- w 2020 r. – jeden nauczyciel w szkoleniu „Testowanie i certyfikacja w nauczaniu języka polskiego jako obcego”⁷⁰ oraz 35 nauczycieli w szkoleniowym posiedzeniu Rady Pedagogicznej „Uczeń obcokrajowiec w polskiej szkole – na obcej ziemi cz. 1”,
- w 2021 r. – 29 nauczycieli w szkoleniowym posiedzeniu Rady Pedagogicznej „Uczeń obcokrajowiec w polskiej szkole – na obcej ziemi cz. 2”,
- w 2022 r. – 16 nauczycieli w kursie doskonalenia zawodowego z programu Librus w związku z obsługą klas przygotowawczych oraz 16 nauczycieli w kursie doskonalącym dla nauczycieli uczniów z Ukrainy wdrażający w program Librus,
- w 2023 r (do 28 lutego) – jeden nauczyciel rozpoczął studia podyplomowe „Nauczanie kultury polskiej i języka polskiego jako obcego”.

Na wyżej wymienione formy doskonalenia zawodowego wydatkowano w 2020 r. 0,1 tys. zł, a w 2022 r. 3,2 tys. zł, natomiast w planie na 2023 r. (na 28 lutego 2023 r.) przewidziano na ten cel 5,0 tys. zł.

Zgodnie z badaniem kwestionariuszowym, przeprowadzonym wśród 26 nauczycieli, prowadzących zajęcia z uczniami cudzoziemcami w roku szkolnym 2022/2023, 23 nauczycieli (88% ankietowanych) nie widziało potrzeby organizacji przez Szkołę szkoleń w zakresie pracy z uczniem cudzoziemcem. Trzech nauczycieli (12%) dostrzegało taką potrzebę i jednocześnie pięciu (19%) zgłaszało taką potrzebę Dyrektorowi Szkoły. W latach szkolnych 2021/2022 i 2022/2023 – 24 nauczycieli (92%) uczestniczyło⁷¹ w doskonaleniu zawodowym, związanym z edukacją ucznia cudzoziemca⁷².

(akta kontroli: tom I, str. 30, 34; tom II, str. 11, 14, 107-161)

2.13. Na zakup pomocy dydaktycznych⁷³ w Szkole:

- w 2020 r. zaplanowano i poniesiono wydatki w wysokości 8,5 tys. zł – zakupiono m.in. książki i sprzęt/materiały komputerowe,
- w 2021 r. zaplanowano i poniesiono wydatki w wysokości 17,5 tys. zł – zakupiono dwie aktywne tablice (monitory),

⁶⁹ Tj. 31 października.

⁷⁰ W wymiarze 35 godzin.

⁷¹ Ponadto, jeden nauczyciel odpowiedział, że nie uczestniczył w ww. doskonaleniu zawodowym w związku z nieobecnością.

⁷² Jeden nauczyciel ponadto uczestniczył w doskonaleniu zawodowym związanym z edukacją uczniów cudzoziemców z własnej inicjatywy i na własny koszt.

⁷³ Klasyfikacja budżetowa: dział 801, rozdział 80120, § 4240.

- w 2022 r. zaplanowano i poniesiono wydatki w wysokości 1,1 tys. zł – zakupiono tablice matematyczne oraz zestaw pomocy dydaktycznych⁷⁴,
- w 2023 r. (według stanu na 28 lutego) zaplanowano wydatki w wysokości 2,7 tys. zł i wydatkowano 2,0 tys. zł – zakupiono m.in. sprzęt sportowy i akcesoria papiernicze.

Dodatkowo, w 2022 r. wydatkowano na materiały/pomoce dydaktyczne 23,8 tys. zł ze środków Funduszu Pomocy⁷⁵. Pomoce te stanowiły m.in. monitor interaktywny, projektor, strój sportowy dla ucznia z Ukrainy i zestawy materiałów dla uczniów z oddziałów przygotowawczych⁷⁶.

Analiza protokołów Rady Pedagogicznej wykazała, że nauczyciele nie zgłaszali na posiedzeniach tej Rady potrzeb w zakresie wyposażenia Szkoły w materiały, pomoce, środki dydaktyczne lub literaturę fachową w związku z kształceniem dzieci z zagranicy.

Zgodnie z badaniem kwestionariuszowym, przeprowadzonym wśród 26 nauczycieli, prowadzących zajęcia z uczniami cudzoziemcami w roku szkolnym 2022/2023, nauczyciele ci korzystali⁷⁷ z zasobów Szkoły (np. biblioteki szkolnej) w zajęciach z uczniami cudzoziemcami i uważali je za wystarczające⁷⁸ do pracy z uczniem cudzoziemcem. Ponadto, trzech nauczycieli (12%) korzystało także z pomocy dydaktycznych organizowanych samodzielnie.

(akta kontroli: tom I, str. 151-249, 499-579; tom II, str. 11, 14, 426, 428, 430)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Dyrektor Szkoły nie ustaliła w porozumieniu z organem prowadzącym tygodniowego rozkładu oraz wymiaru godzin dodatkowych zajęć lekcyjnych z języka polskiego, co było niezgodne z § 17 ust. 3 rozporządzenia w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi. Skutkiem powyższego w roku szkolnym 2022/2023 zorganizowano dodatkowe zajęcia lekcyjne z języka polskiego dla 80 uczniów, w tym 79 uczniów z Ukrainy, w wymiarze jednej godziny tygodniowo⁷⁹, tj. niezgodnie z § 11a ust. 1 rozporządzenia w sprawie kształcenia dzieci z Ukrainy, wskazującym, że wymiar ten powinien być nie niższy niż sześć godzin tygodniowo. Organ prowadzący, w ramach analizy danych dziedzinowych, wprowadzonych przez Szkołę do SIO oraz arkusza organizacji szkoły, wystąpił⁸⁰ do Dyrektora Szkoły o zweryfikowanie danych w SIO i dostosowanie ich do danych w arkuszu organizacji szkoły. W efekcie powyższych działań Szkoła ostatecznie skorygowała dane w SIO, usuwając dane dziedzinowe dotyczące dodatkowej nauki języka polskiego dla 80 uczniów Szkoły⁸¹, co skutkowało koniecznością zwrotu przyznanych na ten cel środków w wysokości 109,2 tys. zł⁸².

Wicedyrektor Szkoły wyjaśniła, że zwyczajowo godziny na dodatkowe zajęcia z języka polskiego były planowane w projektach arkuszy organizacji szkoły, na podstawie konsultacji z Naczelnikiem Wydziału Oświaty Starostwa Powiatowego

⁷⁴ Materiały do programu „Destination Imagination”.

⁷⁵ Kwalifikacja budżetowa: dział 801, rozdział 80195, § 4350.

⁷⁶ W skład których wchodziły: kalkulator, zeszyty, torba, przybory geometryczne i podręcznik do nauki języka polskiego dla obcokrajowców.

⁷⁷ Odpowiedź taką udzieliło 25 nauczycieli, tj. 96% ankietowanych, żaden natomiast nie udzielił odpowiedzi negatywnej.

⁷⁸ Odpowiedź taką udzieliło 23 nauczycieli, tj. 88% ankietowanych, żaden natomiast nie udzielił odpowiedzi negatywnej.

⁷⁹ Zgodnie z pismem Dyrektora Szkoły nr ZS.278.2022.2022 z 7 listopada 2022 r. oraz wiadomością e-mail, przesłaną do organu prowadzącego 8 listopada 2022 r.

⁸⁰ Pismem nr OKZ.4323.4.20.2022 z 3 listopada 2022 r.

⁸¹ O czym poinformowano organ prowadzący pismem ZS.493.2022.2023 z 13 stycznia 2023 r.

⁸² Natomiast kwota do zwrotu, obliczona dla całego Zespołu Szkół wyniosła 179,4 tys. zł.

w Oławie (organ prowadzący) odnośnie potrzeb w tym obszarze, a następnie godziny te były przydzielane uczniom obcokrajowcom na podstawie zatwierdzonych arkuszy organizacyjnych szkoły. W wyniku błędu ludzkiego, w arkuszu organizacji szkoły na rok 2022/2023 wpisano 12 godzin z tego tytułu, podczas gdy intencją Szkoły było wpisanie 22 godzin, co zostało skorygowane w aneksie arkusza organizacyjnego szkoły, który został złożony do organu prowadzącego, ale nie został przez niego zaakceptowany. Wicedyrektor wyjaśniła ponadto, że organ prowadzący nakazał dokonanie korekty w SIO, dotyczącej usunięcia danych dziedzinowych dotyczących dodatkowych zajęć z języka polskiego dla 80 uczniów Szkoły, z uwagi na jego stanowisko, że godziny te nie należą się uczniom w oddziałach przygotowawczych.

NIK wskazuje, że organ prowadzący zakwestionował przede wszystkim tygodniowy wymiar godzin realizowanych zajęć, który był niezgodny z § 11a ust. 1 rozporządzenia w sprawie kształcenia dzieci z Ukrainy. Zdaniem NIK, powyższa sytuacja nie miałaby miejsca, gdyby Dyrektor ustaliła tygodniowy rozkład oraz wymiar godzin dodatkowych zajęć lekcyjnych w porozumieniu z organem prowadzącym, zgodnie z § 17 ust. 3 rozporządzenia w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi.

(akta kontroli: tom I, str. 325-360; tom II, str. 322-366, 425- 429)

2. Opinie Rady Pedagogicznej, dotyczące dostosowania warunków przeprowadzania egzaminu maturalnego dla uczniów cudzoziemców⁸³ w latach szkolnych 2021/2022 i 2022/2023 wydane były⁸⁴ bez złożenia odpowiednich wniosków przez: [1] nauczyciela lub specjalisty wykonującego w szkole zadania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, prowadzących zajęcia z uczniem w szkole, po uzyskaniu zgody rodziców albo pełnoletniego ucznia lub [2] rodziców albo pełnoletniego ucznia. Było to niezgodne z komunikatami dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej (CKE) w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu maturalnego w roku szkolnym 2021/2022 oraz 2022/2023⁸⁵.

Wicedyrektor wyjaśniła, że opinia Rady Pedagogicznej w zakresie dostosowania warunków przeprowadzania egzaminu maturalnego dla uczniów cudzoziemców została wydana w oparciu o zapis art. 165 ust. 2 Prawa oświatowego, a uczniowie oraz rodzice byli powiadomieni o przysługujących dostosowaniach.

Zdaniem NIK, powyższy przepis prawa nie stanowi bezpośrednio podstawy do wydania opinii, o której mowa w art. 44zrzr ust. 7 pkt 2 ustawy o systemie oświaty. Zgodnie z komunikatami dyrektora CKE, opinia ta wydawana jest na wniosek uprawnionych osób, o których mowa powyżej.

(akta kontroli: tom I, str. 461-498; tom II, str. 188-190)

3. Wniosek o dofinansowanie doskonalenia zawodowego na rok 2020, o którym mowa w § 4 rozporządzenia w sprawie doskonalenia zawodowego, złożony został do organu prowadzącego 5 grudnia 2019 r., tj. z przekroczeniem terminu, określonego w ww. przepisie na 31 października (opóźnienie wyniosło 35 dni).

Wicedyrektor wyjaśniła, że wniosek został złożony po terminie w związku z niedopatrzeniem odpowiedzialnego za to pracownika.

(akta kontroli: tom II, str. 123, 419-421)

⁸³ O których mowa w art. 44zrzr ust. 7 pkt 2 ustawy o systemie oświaty.

⁸⁴ Dotyczyło to łącznie 11 uczniów, z czego czterech w roku szkolnym 2021/2022 i siedmiu w roku szkolnym 2022/2023.

⁸⁵ Odpowiednio komunikaty: z 20 sierpnia 2021 r. oraz z 19 sierpnia 2022 r.

OCENA CZĄSTKOWA

Organizacja w Szkole warunków realizacji zadań edukacyjnych, wychowawczych i opiekuńczych wobec dzieci cudzoziemców była na ogół prawidłowa. Szkoła wprowadzała dane identyfikacyjne uczniów cudzoziemców do SIO, pozyskując środki na ich kształcenie. Zorganizowano oddziały przygotowawcze i zapewniono ich działanie. Dostosowano programy nauczania oraz zasady oceniania do potrzeb i możliwości uczniów z zagranicy oraz odpowiednio ich klasyfikowano. Rozpoznawano potrzeby psychologiczne i dydaktyczne tych uczniów oraz zapewniano im odpowiednią do tych potrzeb pomoc psychologiczno-pedagogiczną. Nauczycielom pracującym z uczniami cudzoziemcami zapewniono pomoc ze strony osoby zatrudnionej w charakterze asystenta nauczyciela oraz w doskonaleniu zawodowym, a także możliwość korzystania z odpowiednich pomocy naukowych i dydaktycznych w procesie kształcenia uczniów cudzoziemców.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały na: **[1]** nieustalaniu w porozumieniu z organem prowadzącym tygodniowego rozkładu oraz wymiaru godzin dodatkowych zajęć lekcyjnych z języka polskiego, co skutkowało nieprawidłową realizacją związanych z tym zadań, a w konsekwencji koniecznością zwrotu przyznanych na ten cel środków w wysokości 109,2 tys. zł; **[2]** wydawaniu przez Radę Pedagogiczną opinii w sprawie dostosowań warunków przeprowadzania egzaminu maturalnego dla uczniów cudzoziemców bez podstawy w postaci wymaganych w tym celu wniosków; **[3]** złożeniu do organu prowadzącego wniosku o dofinansowanie doskonalenia zawodowego na rok 2020, z przekroczeniem terminu, określonego w § 4 rozporządzenia w sprawie doskonalenia zawodowego o 35 dni.

OBSZAR

3. Nadzór pedagogiczny dyrektora szkoły nad zajęciami dla dzieci cudzoziemców

Opis stanu faktycznego

3.1. W planach nadzoru pedagogicznego na lata 2020/2021 i 2021/2022 nie zaplanowano obserwacji zajęć z uwzględnieniem tematyki kształcenia uczniów cudzoziemców. Wicedyrektor Szkoły wyjaśniła, że plany te obejmują planowe obserwacje ze wskazaniem nauczyciela oraz formy zajęć zaplanowanych do obserwacji oraz obserwacje doraźne, których terminy i rodzaj zajęć oraz czynności wykonywane przez nauczycieli nie są wymienione w planie nadzoru, a przepisy nie ograniczają Dyrektora w wyborze sposobu prowadzenia obserwacji. Obserwacje takie były przeprowadzane m.in. na dodatkowych zajęciach z języka polskiego dla obcokrajowców i zajęciach wyrównawczych, co dokumentowano wpisami do dzienników zajęć⁸⁶.

(akta kontroli: tom I, str. 387-418; tom II, str. 189-191, 196-213)

3.2. W związku z wybuchem konfliktu zbrojnego na terytorium Ukrainy, Dyrektor wprowadziła od 29 marca 2022 r. zmiany do planu nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2021/2022⁸⁷, poprzez dodanie dodatkowych obszarów i zadań podlegających analizie, którymi były: [1] integracja uczniów z Ukrainy ze społecznością szkolną, [2] nauka języka polskiego, kultury i tradycji polskiej przez nauczycieli z uprawnieniami do nauczania obcokrajowców języka polskiego, [3] zatrudnienie nauczyciela wspierającego z Ukrainy z biegłą znajomością języka polskiego. W sprawozdaniu z nadzoru pedagogicznego za ww. rok szkolny sformułowano wniosek, iż należy kontynuować lub wdrożyć różnicowanie stopnia trudności zadań dla uczniów, zwracając uwagę na uczniów zdolnych oraz uczniów obcokrajowców. Wniosek ten został uwzględniony w planie nadzoru pedagogicznego na rok szkolny

⁸⁶ We wszystkich latach szkolnych objętych kontrolą.

⁸⁷ Zgodnie z § 23 ust. 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1551, ze zm.), Dyrektor poinformowała Radę Pedagogiczną o wprowadzonych zmianach na posiedzeniu z 29 marca 2022 r.

2022/2023, w którym założono, iż obserwacji w trakcie zajęć podlegać będzie w szczególności m.in. indywidualizacja nauczania w toku lekcji lub zajęć w aspekcie różnicowania stopnia trudności zadań dla uczniów, zwracając uwagę na uczniów zdolnych i cudzoziemców.

W latach 2020-2023 (do 28 lutego) Dolnośląski Kurator Oświaty nie prowadził w Szkole kontroli w zakresie problematyki kształcenia cudzoziemców.

(akta kontroli: tom I, str. 408-445, 458-460)

3.3. W okresie objętym kontrolą obowiązywały w Szkole dwa programy wychowawczo-profilaktyczne: [1] na lata szkolne 2018-2021⁸⁸ oraz [2] na lata szkolne 2021-2023⁸⁹. Nie modyfikowano ww. programu na lata szkolne 2021-2023 w związku ze znacznym napływem uczniów z Ukrainy, związanym z wybuchem konfliktu zbrojnego na terytorium tego kraju w 2022 r. Zgodnie z § 13 rozporządzenia w sprawie kształcenia dzieci z Ukrainy, Dyrektor ustalała⁹⁰ w porozumieniu z Radą Pedagogiczną i Radą Rodziców potrzebę modyfikacji tego programu w latach szkolnych 2021/2022 i 2022/2023. Oba te organy wyraziły opinię, iż nie widzą takiej potrzeby, a obowiązujący program wychowawczo-profilaktyczny jest dostosowany zarówno do uczniów z Polski, jak i z Ukrainy.

(akta kontroli: tom I, str. 377-385; tom II, str. 87-89, 162-171)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK pozytywnie ocenia sprawowany przez Dyrektora Szkoły nadzór pedagogiczny nad zajęciami dla uczniów cudzoziemców.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi	Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.
Wnioski	1. Zapewnienie zgodności danych w arkuszu organizacyjnym szkoły z danymi wykazywanymi w SIO.2. Ustalanie w porozumieniu z organem prowadzącym tygodniowego rozkładu oraz wymiaru godzin dodatkowych zajęć lekcyjnych z języka polskiego, w wymiarze zgodnym z § 17 ust. 2 rozporządzenia w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz § 11a ust. 1 rozporządzenia w sprawie kształcenia dzieci z Ukrainy.3. Wydawanie przez Radę Pedagogiczną opinii w sprawie dostosowania warunków przeprowadzania egzaminu maturalnego dla uczniów cudzoziemców na podstawie stosownego wniosku.4. Składanie wniosków o dofinansowanie doskonalenia zawodowego do organu prowadzącego w wymaganych terminach.

⁸⁸ Zatwierdzony uchwałą nr 15/2018/2019 Rady Pedagogicznej z dnia 28 września 2018 r.

⁸⁹ Zatwierdzony uchwałą nr 8/2020/2021 Rady Pedagogicznej z dnia 14 września 2021 r.

⁹⁰ Kierując w tej sprawie pisma z: [1] 15 marca 2022 r. i 31 sierpnia 2022 r. do Rady Pedagogicznej oraz [2] 31 marca 2022 r. i 6 września 2022 r. do Rady Rodziców.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław, 5 lipca 2023 r.

Kontroler
Piotr Kociołek
inspektor kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu
p.o. Dyrektor
Marcin Kaliński

.....
podpis

.....
podpis